

Rut

Giriş

Rut kitabyndaky wakalar *Ysraýyl sedarlary* kitabynda beýan edilen gyz-galaňly wakalaryň döwründe bolup geçýär. Mowaply Rut diýen gyz bir ysraýylla durmuşa çykýar. Emma aradan birnäçe wagt geçenden soň, onuň adamsy ýogalyp, dul galýar. Onuň gaýynenesi Nagomy öz ata ýurdy Ýahuda dolanmakçy bolanda, Ruta ak pata berip, ony atasy öýüne goýberýär. Emma Rut: «Seni terk edip ýanyňdan gitmegi menden haýyş etme. Sen nirä gitseň,

menem şol ýere gitjek. Sen nirede bolsaň, menem şol ýerde boljak. Seniň halkyň – meniň halkym, seniň Hudaýyň meniň Hudaýym bolar» diýýär. Rutuň gaýynenesine şeýle wepadarlygy, ysraýylyň Hudaýyna bolan çuňňur söýgüsi üçin Hudaý ony ýalkaýar. Rut öňki adamsynyň garyndaşyna durmuşa çykyp, Dawut pygamberiň enesi bolýar. Ruty şeýle ýalkamak bilen, Hudaý adamlaryň aslyna däl-de, onuň ýüregine garaýandygyny mälim edýär.

Mazmuny

Nagomynyň Rut bilen Beýtullahama gaýdyp gelmegi	1:1-22
Rutuň Bowaza duşmagy	2:1–3:18
Bowazyň Ruta öýlenmegi	4:1-22

1-nji bap

Elimelek maşgalasy bilen Mowaba göçüp gidýär

¹Ýurdy serdarlaryň dolandyryan döwründe açlyk höküm sürýärdi. Ýahuda ýurdunyň Beýtullaham galasyndan bir adam aýaly we iki sany ogly bilen Mowap topragyna wagtlaýynça ýaşamaga gitdiler. ²Ol adamyň ady Elimelek, aýalynyň ady Nagomy, ogullarynyň atlary bolsa Mahlon hem Kilýondy. Olar Ýahudanyň Beýtullaham galasyndan, efrat tiresindendiler. Olar Mowaba gelip, şol ýerde galdylar.

³Nagomynyň adamsy Elimelek aradan çykandan soň, ol iki ogly bilen dul galdy. ⁴Onuň ogullary mowaply gyzlara öýlendiler. Gyzlaryň biriniň ady Orpa, beýlekisiniň ady Rutdy. Elimelegiň maşgalasy Mowapda on ýyl töweregi ýaşandan soň, ⁵ogullary Mahlon bilen Kilýon hem ölüp, Nagomy ogullaryndan hem adamsyndan mahrum boldy.

Nagomy bilen Rut Beýtullahama gaýdyp gelyärler

⁶Nagomy öz gelinleri bilen Mowap ýurdundan gitmäge taýýarlanýardylar, sebäbi ol entek Mowap topragyndaka,

Rebbiň Öz halkyna nazar salyp, çörek berendigini eşidipdi. ⁷Olar öz ýaşayan ýerlerinden çykyp, Ýahuda tarap, üç bolup ýöräp ugradylar.

⁸Nagomy iki gelnine-de: «Baryň, iki-niz hem ejeňiziňkä gaýdyberiş. Maňa we merhum gaýynataňyza hem-de adamyňyza hemişe wepalylyk görkezişiňiz ýaly, size-de, goý, Reb öz wepalylygyny görkezsin. ⁹Siziň durmuşa çykyp, indiki adamyňyz bilen rahat ýaşamagyňyza Reb ýardam etsin» diýip, olary ogşady. Emma olaryň ikisi-de ses edip aglaşdylar.

¹⁰Gelinleri: «Ýok, biz seniň bilen bile seniň halkyň arasyna gideris» diýdiler.

¹¹Nagomy: «Gaýdyň gyzlarym! Siz näme üçin meniň bilen gitjek?! Indi men size öýlener ýaly ogul dogrup bilmen ahryryn.

¹²Gyzlarym, zyňyza gaýdyň, öz ýoluňyz bilen gidin! Men indi äre barardan garry. Eger-de: „Mende entek umyt bar“ diýip, edil şu gijäniň özünde meniň adamym bolup, ýene ogullary dünýä inderäýenimde-de, ¹³olar kemala gelýänçä, siz garaşarmydyňyz? Olara durmuşa çykmak üçin siz başga äre barman saklanarmydyňyz? Ýok, gyzlarym, meniň ýagdaýym siziňkiden has agyr, çünki meniň garşy-ma çykan – Rebbiň hut Özi» diýdi.

¹⁴Olar ýene-de ses edip aglaşdylar. Orpa gaýynenesini ogşap hoşlaşdy, emma Rut Nagoma ýapyşdy.

¹⁵Nagomy oňa ýüzlenip: «Ine, seniň eltiň öz halkyňyň içine, öz hudaýlaryna dolandy, senem onuň zyy bilen gidäý» diýdi.

¹⁶Emma Rut: «Seni terk edip ýanyňdan gitmegi menden haýyş etme. Sen nirä gitseň, menem şol ýere gitjek. Sen niredede bolsaň, menem şol ýerde boljak.

Seniň halkyň – meniň halkym, seniň Hudaýyň meniň Hudaýym bolar. ¹⁷Sen niredede ölseň, men-de şol ýerde ölüp, şol ýerde jaýlanjak. Eger-de ölümden başga zat meni senden aýyrsa, onda, goý, Reb maňa mundan hem betelerini görkezsin» diýdi.

¹⁸Nagomy Rutuň yzyna gaýtmajagyna hem-de özi bilen galjagyna göz ýetirenden soň, oňa hiç zat diýmedi.

¹⁹Şeýdip, olaryň ikisi-de Beýtullahama çenli ýöräp gaýtdylar. Olar Beýtullahama gelip ýetenlerinde, bütin gala herekete gelip, aýallar: «Bu Nagomy-my?!» diýip, bir-birlerinden soraşdylar.

²⁰Nagomy olara garap: «Siz maňa Nagomy ^a diýmäň, Mara ^b diýiň, sebäbi Gudratygüýçli maňa gaty ayy durmuş berdi. ²¹Men bu ýerden gidenimde doly gidipdim, ýöne Reb meni yzyna boş gaýtardy. Reb hasrat çekdirýän wagtynda, siz nädip maňa Nagomy diýip bilýärsiňiz? Gudratygüýçli meni betbagt etdi» diýdi.

²²Şeýlelikde, Nagomy özüniň mowaply gelni Rut bilen Mowap ýurdundan yzyna gaýdyp geldi. Olar Beýtullahama arpa oragynyň başyna geldiler.

2-nji bap

Rut Bowazyň ekin meýdanında işleýär

¹Elimelegiň kowmyndan, ýagny Nagomyň äriňiň ýakyn garyndaşlaryndan bir tanymal hem-de baý adam bardy. Onuň ady Bowazdy.

²Mowaply Rut Nagoma: «Men ekin meýdanyna gideýin, ol ýerde maňa öz zyyndan hoşa çöplemäge rugsat eden adam tapylsa, onuň zyyndan hoşa

^a **1:20 Nagomy** – bu söz *ýakymly* diýmegi aňladýar.

^b **1:20 Mara** – bu söz *ajy* diýmegi aňladýar.

çöplärin» diýdi. Ol hem: «Gidiber, gyzym» diýdi. ³Rut gidip, orakçylaryň zyzndan hoşa çöplemäge başlady. Onuň tötänden giren ýeri Elimelegiň kowmyn-dan bolan Bowazyň ekin meýdany eken.

⁴Ine, Bowaz Beýtullahamdan geldi. Ol orakçylara: «Reb siz bilen bolsun!» diýip ýüzlendi. Olar hem: «Seni-de Reb ýalkasyn!» diýip jogap berdiler.

⁵Bowaz orakçylaryň ýolbaşçysyndan: «Bu gelin kim?» diýip sorady.

⁶⁻⁷Orakçylaryň ýolbaşçysy oňa: «Bu mowaply gelin. Ol Nagomy bilen Mowap ýurdundan gelen. Ol orakçylaryň zyzndan hoşa çöplemek üçin menden rugsat sorady. Irdenki gelşinden tä şu wagta çenli hoşa çöpläp ýör, işiň aralygynda teläriň astynda diňe bir salym dync aldy» diýip jogap berdi.

⁸Bowaz Ruta: «Diňle, gyzym, hoşa çöplemäge başga ýere gitme. Bu ýerden aýrylma, biziň gelin-gyzlarymyzyň ýanynda bol. ⁹Gözüň orakçylaryň orak orýan meýdanynda bolsun, sen olaryň zyzndan ýöre. Men öz adamlaryma saňa azar bermezligi tabşyrandyryn. Suwsan wagtyň hyzmatkärleriň dolduran küýzelerindäki suwdan içersiň» diýip tabşyrdy.

¹⁰Rut iki bükülip tagzym edip: «Meniň bir kesekidigime garamazdan, sen men barada näme beýle aladalanýarsyň? Saňa beýle ýakymly görünmegime näme sebäp boldy?» diýdi.

¹¹Bowaz oňa: «Seniň adamyň öleden soň, öz gaýyneneňe eden ýagşylyklaryň barada hemme zat maňa mälim. Sen ene-ataňy, dogduk mekanyňy taşlap, hiç bir tanamaýan halkyň arasyňa gelipsiň. ¹²Eden ýagşylyklaryň Rebden gaýtsyn! Seniň pena tapynan Rebbiň, Ysraýyl Hudaýy sylagyňy bersin!» diýip jogap berdi.

¹³Rut: «Meniň jenabym, sende rehim-şepagat tapaýyn. Men seniň gyrnagyny

bolmasam-da, mylaýym sözleriň bilen öz gyrnagyny göwnüni göterdiň» diýdi.

¹⁴Nahar wagty bolanda, Bowaz oňa: «Bärik gel-de, biraz nan alyp, şeraba batyryp iş» diýdi. Rut orakçylaryň ýanynda oturdy. Bowaz oňa gowurga uzatdy. Ol işip doýdy, galanyny ýygnap goýdy. ¹⁵Ol hoşa çöplemek üçin ýerinden galanda, Bowaz özüne degişli erkek adamlara: «Desseleriň arasyndan-da çöplesin. Oňa hiç zat diýmäň. ¹⁶Oňa desseleriňizden-de baş sogrup goýuň; çöplesin, käyemäň» diýip tabşyrdy. ¹⁷Ol agşama çenli meýdanda hoşa çöpledi, çöplänini döwdi. Ýarym batmana golaý arpa boldy.

¹⁸Onsoň ony göterip, gala geldi we ýygnan arpasyny gaýynenesine görkezdi. Rut özünden galan gowurgany çykaryp, gaýynenesine berdi.

¹⁹Gaýynenesi oňa: «Bu gün hoşany nireden çöplediň? Nirede işlediň? Sen barada aladalan bu adamy Hudaý ýalkasyn» diýdi. Rut gaýynenesine kimiň ýanynda hoşa çöpländigini aýtdy.

Rut: «Meniň bu günki hoşa çöplän ýerimiň eýesiniň ady – Bowaz» diýdi.

²⁰Nagomy gelnine: «Wepalylygyny ölülerden, dirilerden gaýgyrmadyk Reb bu adamy ýalkasyn! Bu adam biziň garyndaşymyzdyr, iň ýakyn hossarlarymyzyň biridir» diýdi.

²¹Mowaply Rut: «Ol maňa: „Ekin meýdanynda orak orulýan möwsüm doly tamamlanýança, meniň işgärlerimiň ýanynda boluber“ diýdi» diýip, bolan zatlary gaýynenesine gürrüň berdi.

²²Nagomy gelnine: «Hawa gyzym, ekin meýdanynda onuň gelin-gyzlary bilen bile çykanyň gowy, başga biriniň ekin meýdanynda saňa erkekler azar bererler» diýdi.

²³Rut arpa oragynyň we bugdaý oragynyň möwsümi gutarýança, hoşa çöplän

wagtynda Bowazyň gelin-gyzlarynyň ýanynda bolup, gaýynenesi bilen bile yaşaberdi.

3-nji bap

Rut harmana barýar

¹Gaýynenesi Nagomy Ruta ýüzlenip: «Gyzym, saňa gowy bolar ýaly, täze mesgen gözläýsem, oňat bolardy! ²Bowazyň gelin-gyzlary bilen bile hoşa çöplediň, şol Bowaz biziň ýakyn garyndaşymyz dälmi näme? Ol şu gije harmanda arpa sowurýar. ³Sen ýuwun-da, endamyňa ýag çal, iň gowy geýimleriňi geýip, harmana bar, ýöne ol iýip-içip bolýança, oňa görünme. ⁴Ol ýatmaga gidende, onuň nirede ýatýandygyny anykla; onsoň baryp, onuň ýorganyny aç-da, girip aýagujunda ýat. Näme etmelidigini onuň özi aýdar» diýdi. ⁵Rut oňa: «Seniň ähli diýenleriňi aýdyşyň ýaly ederin» diýdi. ⁶Şeýlelikde, harmana baryp, gaýynenesiniň hemme tabşyranlaryny ýerine ýetirdi.

⁷Bowaz iýip-içip, keýpini kökledi. Soň harmanyň gyrasyna ýatmaga gitdi. Rut bolsa assyrynlyk bilen gelip, onuň aýagujy tarapyndan ýorgany açyp, girip ýatdy. ⁸Ýarygije Bowaz tisginip oýandy, görse, aýagujunda bir aýal ýatyr. ⁹Bowaz oňa: «Sen kim?» diýdi. Ol: «Men Rut, seniň gynagyň. Meniň garamatymy öz üstüne alsana, çünki sen biziň ýakyn hossarymyzsyň» diýip jogap berdi. ¹⁰Bowaz: «Gyzym, goý, seni Reb ýalkasyn, seniň soňky görkezen wepalylygyň ozalkyňdan-da has gowy, çünki sen haýsydyr bir garyp ýa baý ýaş ýigidiň yzyna düşüp gitmediň. ¹¹Gyzym, gorkma; men seniň soran zatlaryňy ederin. Obamyzyň ähli adamlary seniň päk aýaldygyňy bilýär. ¹²Dogry, menem hossaryňdyryn welin, ýöne saňa menden-de has ýakyn bir

hossaryň bar. ¹³Bu gije sen şu ýerde ýat, ertir ol saňa hossar çyksa çykar, bolmasa-da, men özüm saňa hossarlyk ederin, Rebbiň barlygynda muňa ant içýärim! Ertire çenli sen şu ýerde boluber» diýdi. ¹⁴Şeýlelikde, Rut onuň aýagujunda ertire çenli ýatyp, daňdan alagaraňkylykda turdy. Bowaz: «Harmana aýal gelendigi bilinmesin» diýdi. ¹⁵Onsoň Ruta: «Ýapynjaňy getirip, ony ýere ýaz!» diýdi. Rut şeýle hem etdi. Bowaz arpadan galbir bilen alty gezek alyp, Rutuň ýapynjasyna guýdy-da, onuň omzuna goýdy. Soňra Bowaz gala tarap gitdi.

¹⁶Rut gelende, gaýynenesi oňa: «Gyzym, hany aýt, nämeler bolup geçdi?» diýdi. Ol hem Bowaz bilen bolan zatlaryň baryny aýdyp berdi. ¹⁷Soňra Rut: «Bowaz maňa „Gaýyneneň ýanyna elin boş gitme“ diýip, ine, şu alty galbir arpany berdi» diýdi. ¹⁸Nagomy: «Gyzym, bu işiň soňunyň nähili boljakdygy belli bolýança, garaşyber, çünki ol bu işi şu gün bitirmän ynjalmaz» diýdi.

4-nji bap

Bowaz Ruta öýlenýär

¹Bowaz galanyň derwezesiniň agzyna gelip oturdy. Şol wagt Bowazyň: «Ol saňa has ýakyn hossardyr» diýen adamy geçip barýardy. Bowaz ony gören bady-na adyny tutup: «Bärik sowul, gel, şu ýerde otur» diýip, ony ýanyna çagyrdy. Ol gelip oturdy.

²Soňra Bowaz galanyň ýaşulularyndan on adamy çagyrdy-da, «Geliň, ýanymda oturyň» diýdi. Olar oturdylar.

³Bowaz ýaňky ýakyn hossaryna: «Mowap ýurdundan yzyna gelen Nagomy doganymyz Elimelegiň ýer paýyny satjak bolýar. ⁴Men muny bu ýerde oturanlaryň we halkymyň ýaşulularynyň huzurynda

saňa eşitdireýin diýdim, ony sen satyn al. Eger ýere eýelik edip biljek bolsaň-a et, eýelik edip bilmejek bolsaň-da, ony aýt, men bu barada bileýin. Sebäbi onuň iň ýakyn hossary sensiň, galyberse-de, mendirin» diýdi. Ýaňky ýakyn garyndaşy: «Eýelik ederin» diýdi. ⁵Bowaz: «Eger-de sen Nagomynyň ýerini satyn alaysaň, onda mowaply dul aýal Ruta öýlenmeli bolarsyň. Çünki Rutdan çağa dünýä inse, şol ýer çaganyň adyna geçer we öleniň ady dikeldiler» diýdi.

⁶Ýaňky ýakyn hossary: «Men oňa eýe çykyp biljek däl, eger eýe çykaýsam, onda, öz mirasymy dagadaryn, ony sen alay. Men beýle edip biljek däl» diýdi. ⁷Haýsydyr bir zada eýe çykylanda ýa-da ýer başga biriniň adyna geçirilende, muny makullamak üçin ozallar Ysraýylda şeýle döp bardy: taraplaryň biri aýakgabynyň bir taýyny çykaryp, beýlekä uzadardy. ⁸Şoňa görä ýaňky ýakyn hossary Bowaza: «Seniň özüň satyn alay» diýip, aýakgabyny çykardy.

⁹Bowaz ýaşululara, derwezäniň agzyndaky adamlara: «Elimelegiň, Kilýonyň we Mahlonyň ähli emlägini Nagomydan meniň satyn alandygyma bu gün siz şaýatsyňyz. ¹⁰Şeýle hem merhumyň ady öz mirasynyň üstünde berkarar bolup, doganlarynyň arasynda, dogduk mekanynda onuň ady ýitmez ýaly, Mahlonyň aýaly, mowaply Ruty men özüme aýallyga alýaryn. Siz muňa şaýatsyňyz» diýdi.

¹¹Derwezäniň agzyna üýşen ýaşulular we beýleki adamlar Bowaza yüzlenip:

«Biz şaýatdyrys. Goý, Reb seniň öýüňe geljek aýaly Rahel we Leýa ýaly etsin! Ol ikisinden ysraýyl halky emele gelendir. Efrat urugynyň arasynda seniň döwletini artyp, adyň Beýtullahama dolsun! ¹²Şu gelniň üsti bilen Rebbiň saňa berjek perzentlerinden dörejek nesil Tamaryň Ýahuda dogrup beren ogly Peresiň nesli ýaly bolsun!» diýdiler.

Nagomy şatlanýar

¹³Bowaz Ruta öýlendi. Ol onuň ýanyna girdi; Rut Rebbiň merhemeti bilen göwreli boldy we bir ogul dogurdy.

¹⁴Aýallar Nagoma: «Rebbe alkyş bolsun! Ol bu gün seni hossarsyz goýmady. Dünýä inen bu oglanyň ady Ysraýylda uly hormata eýe bolsun! ¹⁵Ol seniň durmuşyňy tazelär. Garranyňda, ol saňa arkadaýanç bolar. Seniň üçin ýedi oguldan hem artyk bolan bu gelniň saňa ogul dogrup berdi, ol seni söýýär» diýdiler.

¹⁶Nagomy çagany alyp, gujagyna gysdy we oňa eneke boldy.

¹⁷Goňşy aýallar çağa at goýup: «Nagomy üçin bir ogul doguldy» diýişdiler. Ony Obet diýip atlandyrdylar. Obet Dawudyň kakasy Ýyşayyň kakasydyr.

Dawut patyşanyň nesil daragty

¹⁸⁻²²Peresiň nesilleri şulardyr: Peresden Hesron, Hesrondan Ram, Ramdan Eminadap, Eminadapdan Nahşon, Nahşondan Salmon, Salmondan Bowaz, Bowazdan Obet, Obetden Ýyşay, Ýyşaydan bolsa Dawut dünýä indi.

